

Прояви корупції серед підприємств агросектору

Звіт за результатами
опитування ММСП

Підготовлено Info Sapiens
серпень 2024

USAID'S AGRICULTURE GROWING RURAL
OPPORTUNITIES ACTIVITY IN UKRAINE (AGRO)

Методологія опитування

Період опитування: серпень 2024

Метод опитування: телефонні інтерв'ю з представниками керівництва ММСП (computer-assisted telephone interview, CATI)

Географічне охоплення: вся Україна

Обсяг вибірки: **1010 респондентів**-представників ММСП, максимальна похибка вибірки 3,1%

Середня тривалість інтерв'ю: 15 хвилин
ММСП – мікро-, малі і середні підприємства.

Розмір бізнесу визначався з використанням запитання-фільтра:

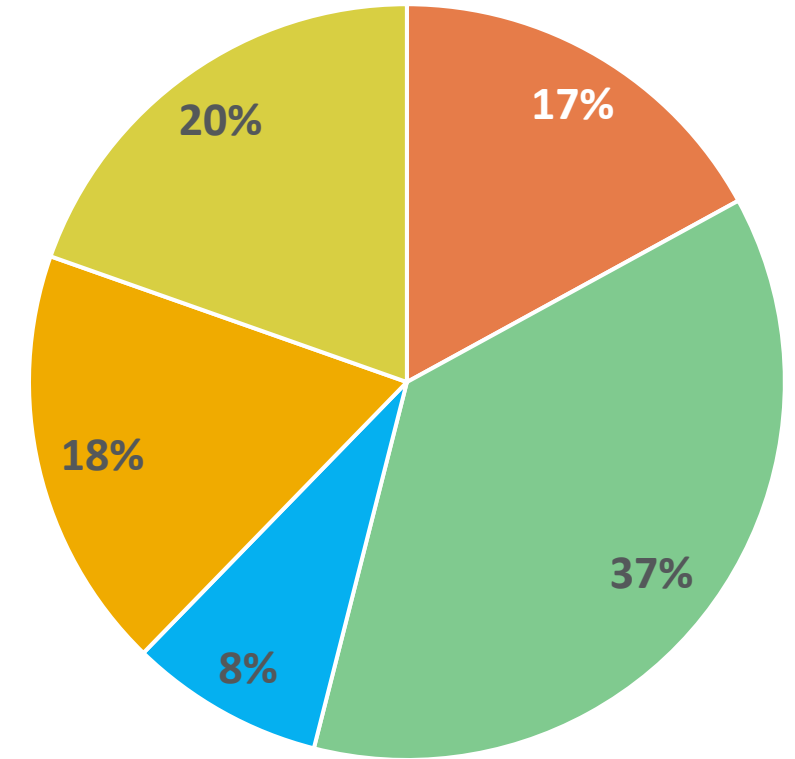
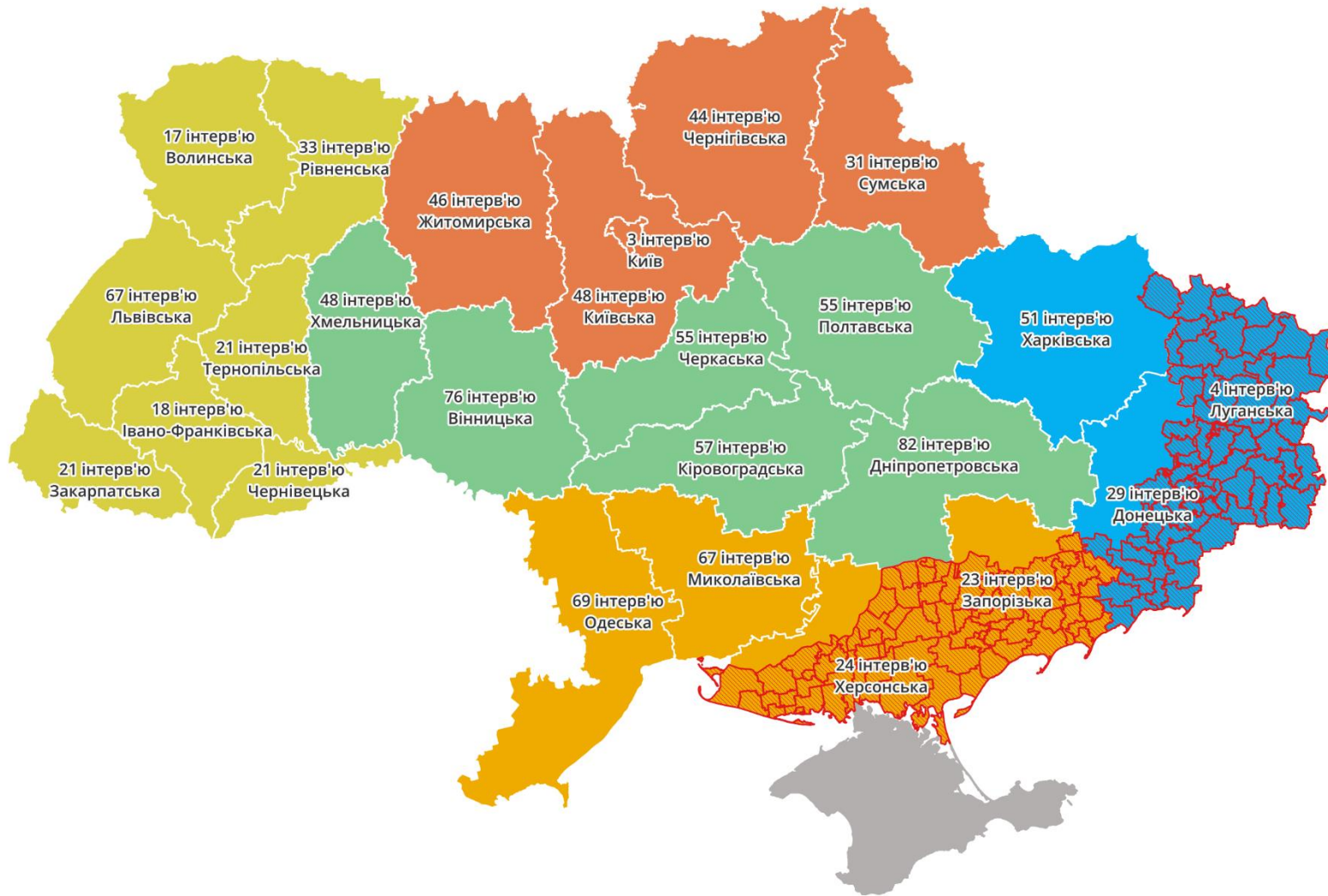
A5. Скільки працівників зайнято на вашому підприємстві в середньому на рік?

1. До 10 осіб
2. До 50 осіб
3. До 300 осіб
4. Понад 300 – ЗАВЕРШЕННЯ ІНТЕРВ'Ю

Ланцюжки доданої вартості: молоко та м'ясо; фрукти, овочі та ягоди; риба та аквакультура; кондитерська продукція; птахівництво (крім курятини); продукти бджільництва; окремі види зернових (ячмінь, гречка, кукурудза, рис, жито, пшениця); насіння соняшнику та соняшникова олія; курятина; яйця та цукор.

Кількість інтерв'ю за областями та частка у загальній вибірці за макрорегіонами, 2024*

■ Північ ■ Центр ■ Схід ■ Південь ■ Захід

* Інтерв'ю були проведені в усіх областях, включно з тими, частини яких є тимчасово окупованими після 24 лютого 2022 року, але кількість проведених там інтерв'ю суттєво менша, ніж у минулій хвилі дослідження

Результати розрахунку індикатора % сільськогосподарських ММСП, які повідомляли, що стикалися з корупцією у земельних відносинах

Деталізація за розміром підприємства, ланцюжком доданої вартості,
макрорегіоном та статтю респондента-представника ММСП

USAID'S AGRICULTURE GROWING RURAL
OPPORTUNITIES ACTIVITY IN UKRAINE (AGRO)

Розрахунок % с/г ММСП, які повідомляли, що стикалися з корупцією у земельних відносинах за останній рік

ММСП вважалися такими, що стикалися з проявами корупції за останній рік, якщо було дотримано **дві умови**:

1. відповіли «ТАК» на принаймні одну з ситуацій в запитання Б4.1

Б4.1 Чи стикалося ВАШЕ ПІДПРИЄМСТВО з такими ситуаціями у вирішенні земельних питань з органами влади за останній рік?

- Звернення щодо приватизації земельної ділянки
- Звернення щодо оренди земельної ділянки державної або комунальної власності
- Зареєструвати (отримати кадастровий номер) на земельну ділянку (яка вже знаходиться у власності чи користуванні).
- Звернення щодо поділу чи об'єднання земельних ділянок
- Звернення Вашого підприємства щодо оформлення спадщини на земельну ділянку
- Зареєструвати право власності чи право користування земельною ділянкою у реєстрі речових прав
- Отримати витяг з кадастру про земельну ділянку або про її нормативно-грошову оцінку
- Змінити цільове призначення земельної ділянки
- Взяття в оренду ділянки з водним об'єктом
- Поновлення (продовження) договорів оренди землі
- Визначення ставки орендної плати чи земельного податку за користування земельної ділянки державної та комунальної власності
- Участь у земельних торгах
- Погодження, експертиза, затвердження документації з землеустрою

2. відповіли «Так» на принаймні одну з обставин в запитання Б4Б

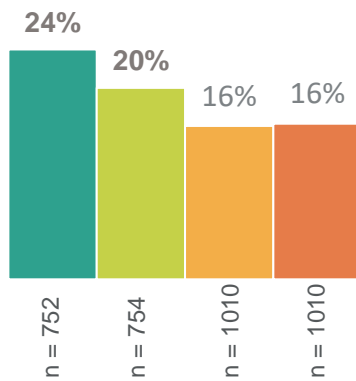
Б4.2 Чи в цій ситуації виникали обставини, коли:

- Чиновники/посадові особи своєю поведінкою давали зрозуміти (натякали), що вони очікують винагороди /подарунка
- Чиновники/посадові особи прямо, не приховуючись, вимагали винагороду/подарунок
- Землевпорядники або чиновники натякали на можливість вирішення проблем через певних осіб/через особисті зв'язки
- Чиновники/посадові особи пропонували зробити внески в благодійні фонди
- Інше _____
- ТАКОГО НЕ БУЛО
- СКЛАДНО СКАЗАТИ

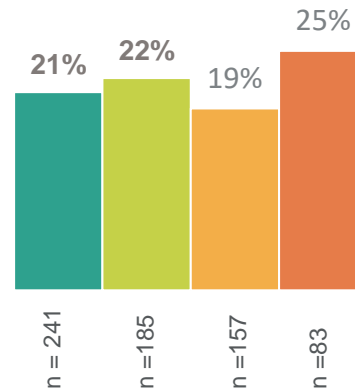
Індикатор 10: прояви корупції в земельних питаннях за останній рік, за ланцюжком доданої вартості

Загалом*

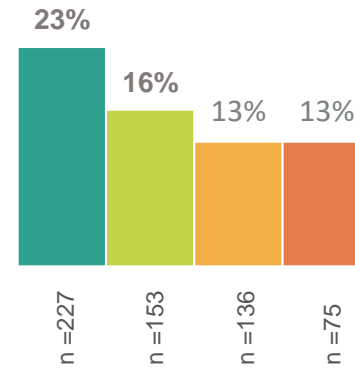
■ 2021 ■ 2022 ■ 2023 ■ 2024

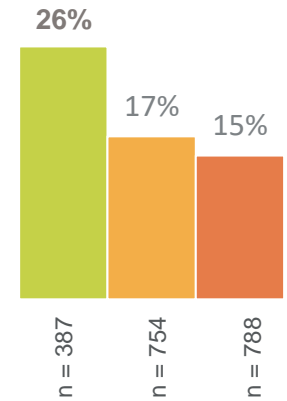

М'ясо-молочний

Фруктово-овочевий

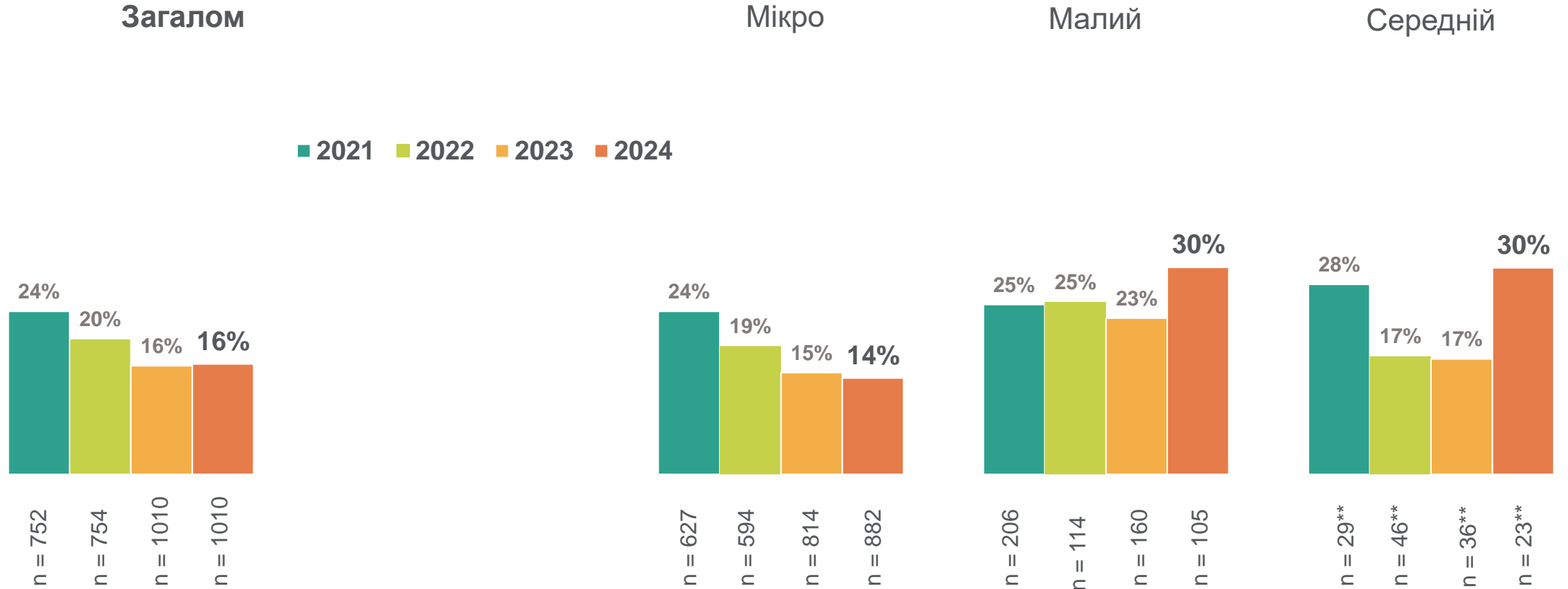
Зернові, бобові та олійні*

* Для 2021 було визначено 6 ланцюжків (один з них видалено для 2023 і не показано на слайді, «Продукти бджільництва»), для 2022 – 10 ланцюжків, для 2023 – 6 ланцюжків. Ланцюжки з 2022 «Окремі види зернових» та «Насіння соняшнику та соняшникова олія» об'єднано в 2023 в один «Зернові, бобові та олійні»; ланцюжки в 2022 «Птахівництво (крім курятини)», «Курятини» та «Яйця» об'єднано в 2023 в один «Птиця та яйця птиці»

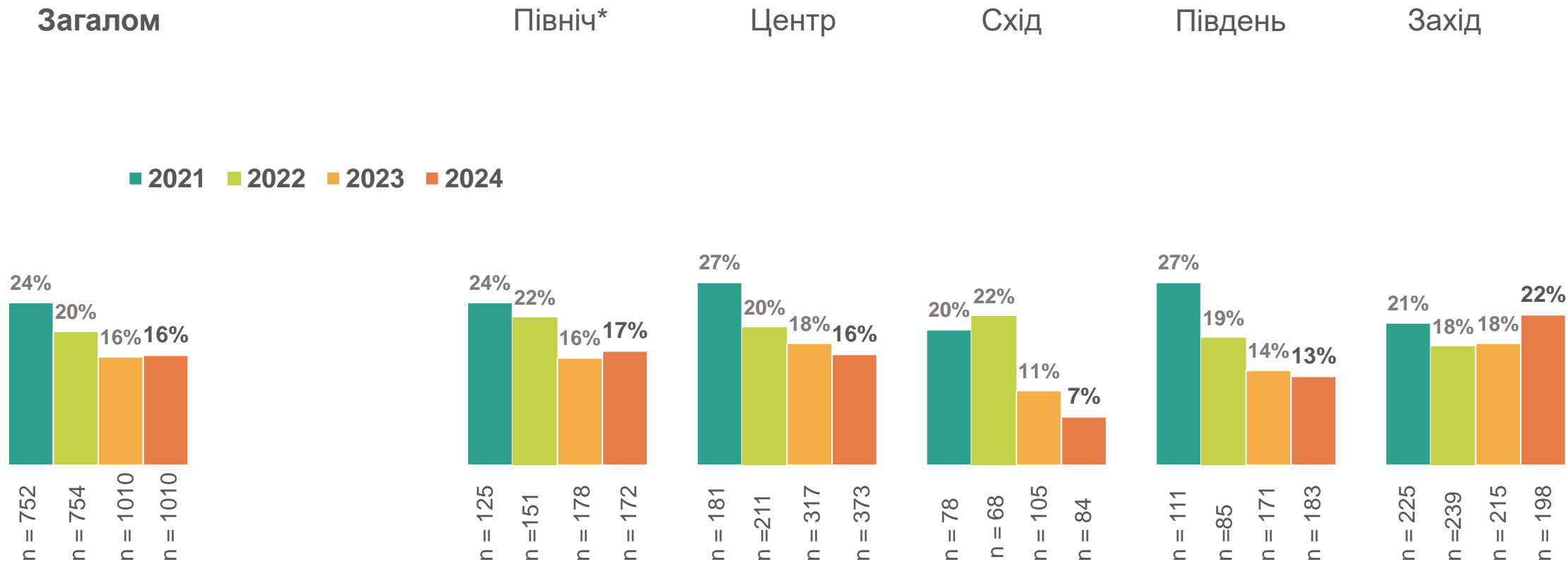
** Кількість опитаних за ланцюжками риба та аква-культура, кондитерська та крафтова продукція, птиця та яйця птиці є замалою для надійного порівняння з іншими категоріями / роками, тому вони не продемонстровані на слайді.

Індикатор 10: прояви корупції в земельних питаннях за останній рік, за розміром бізнесу

** Кількість опитаних в категорії «Середній бізнес» є замалою для надійного порівняння з іншими категоріями

Індикатор 10: прояви корупції в земельних питаннях за останній рік, за макрорегіоном

* Північний макрорегіон включно з м. Київ

USAID'S AGRICULTURE GROWING RURAL OPPORTUNITIES ACTIVITY IN UKRAINE (AGRO)

Результати опитування

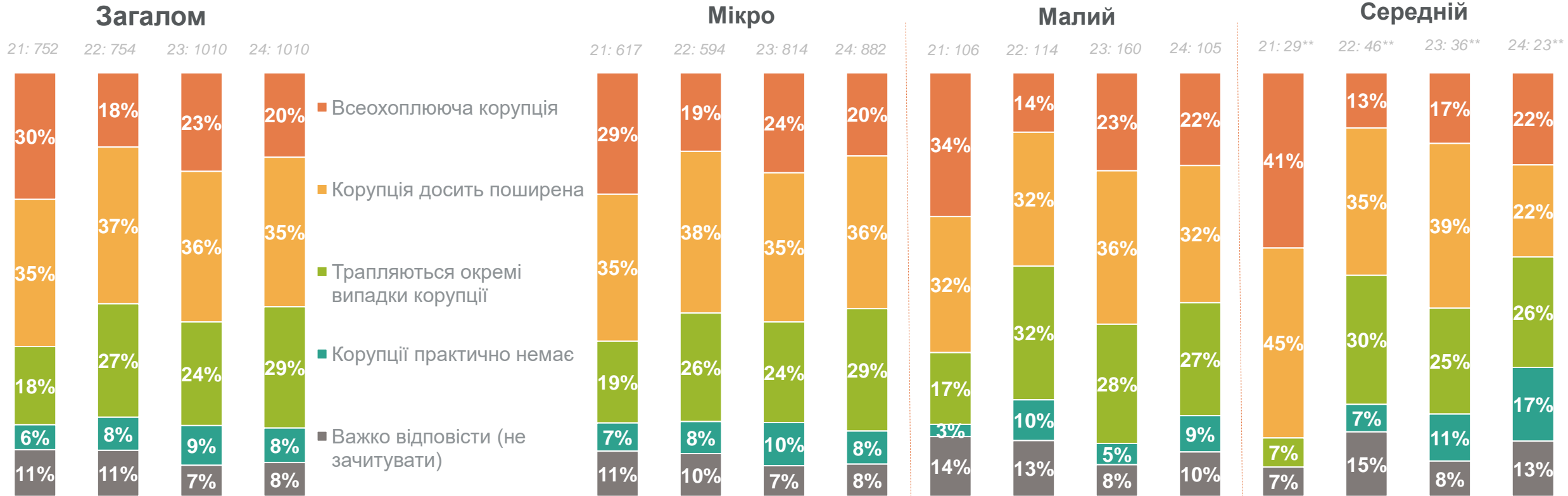
Деталізація

USAID'S AGRICULTURE GROWING RURAL
OPPORTUNITIES ACTIVITY IN UKRAINE (AGRO)

Частка опитаних ММСП, які вважають, що корупція у земельних відносинах всеохоплююча або досить поширена, дещо знизилась в 2024 у порівнянні з 2023 (з 59% до 55%)

Б2. Якою мірою, на Вашу думку, поширена корупція у земельних відносинах?

** Кількість опитаних в категорії «Середній бізнес» є замалою для надійного порівняння з іншими категоріями (29 у 2021 / 46 у 2022 / 36 у 2023 / 23 у 2024)

Найбільш поширеним видом корупції за останній рік майже половина ММСП називають створення штучних проблем та затягування процедур у часі (49%)

Б3. Які з видів корупції, на Вашу думку, є найбільш поширеними за останній рік? Можливо обрати всі релевантні варіанти*

* На графіку не показано частку відповідей «Інше», яка загалом по вибірці набирає близько 4% з 2021 році, 1% у 2022 і по 2% у 2023 та 2024, та «Не знаю», що набирає близько 8% у 2021, 10% у 2022, 14% у 2023 та 15% у 2024 р.

** Кількість опитаних в категорії «Середній бізнес» є замалою для надійного порівняння з іншими категоріями (29 у 2021 / 46 у 2022 / 36 у 2023 / 23 у 2024)

Протягом останнього року респонденти частіше стикалися із необхідністю отримати витяг із кадастру (38%)

Б4.1. Чи стикалося ваше підприємство з такими ситуаціями у вирішенні земельних питань з органами влади за останній рік?

** Кількість опитаних в категорії «Середній бізнес» є замалою для надійного порівняння з іншими категоріями (29 у 2021 / 46 у 2022 / 36 у 2023 / 23 у 2024)

Протягом останнього року респонденти найчастіше стикалися із корупцією під час звернення щодо оренди земельної ділянки державної або комунальної власності (38%) та звернення щодо приватизації земельної ділянки (35%)

Б4.2. Чи в ситуації виникали обставини, коли:...
(серед тих, хто стикалися з кожною ситуацією)

* У категорії «Інше» згадували такі обставини як неправомірне затягування процесу оформлення, відмова у підписанні документів, необгрунтоване завищення ціни на оренду землі, викривлення законодавства або пряме порушення закону працівниками державних установ, тощо

USAID'S AGRICULTURE GROWING RURAL OPPORTUNITIES ACTIVITY IN UKRAINE (AGRO)

Протягом останнього року найрідше стикалися із корупцією під час отримання витягу з кадастру про земельну ділянку або про її нормативно-грошову оцінку (7%)

B4.2. Чи в ситуації виникали обставини, коли:... (серед тих, хто стикалися з кожною ситуацією) (Продовження)		Була принаймні одна корупційна обставина							
		Натякали на винагороду	Вимагали винагороду	Посередництво	Внески в благодійні фонди	Інше*	Такого не було		
Змінити цільове призначення земельної ділянки	2021	42%	21%	19%	16%	5%	1%	58%	n=57
	2022	26%	4%	7%	11%	5%	0%	74%	n=57
	2023	42%	14%	11%	9%	4%	5%	58%	n=57
	2024	27%	9%	6%	12%	3%	3%	73%	n=66
Взяття в оренду ділянки з водним об'єктом	2021	49%	22%	15%	20%	11%	3%	51%	n=55
	2022	44%	12%	6%	18%	9%	3%	56%	n=34
	2023	35%	13%	6%	10%	6%	3%	65%	n=31
	2024	34%	17%	9%	9%	0%	11%	66%	n=35
Поновлення(продовження) договорів оренди землі	2021	28%	7%	5%	10%	5%	2%	72%	n=147
	2022	19%	7%	3%	6%	3%	1%	81%	n=180
	2023	20%	8%	4%	3%	5%	1%	80%	n=253
	2024	17%	6%	3%	7%	4%	4%	83%	n=260
Визначення ставки орендної плати чи земельного податку за користування земельної ділянки державної та комунальної власності	2021	22%	6%	1%	6%	4%	2%	78%	n=159
	2022	18%	8%	2%	4%	4%	1%	82%	n=142
	2023	20%	6%	1%	4%	4%	3%	80%	n=170
	2024	18%	4%	3%	6%	4%	7%	82%	n=176
Участь у земельних торгах	2021	37%	11%	5%	11%	8%	1%	63%	n=38
	2022	19%	7%	3%	3%	3%	1%	81%	n=72
	2023	19%	6%	2%	6%	3%	5%	81%	n=62
	2024	17%	3%	4%	11%	2%	4%	83%	n=98
Погодження, експертиза, затвердження документації з землеустрою	2021	33%	14%	4%	15%	5%	1%	67%	n=156
	2022	23%	4%	1%	10%	3%	0%	77%	n=145
	2023	22%	9%	4%	7%	5%	1%	78%	n=153
	2024	19%	7%	3%	5%	1%	5%	81%	n=151

* У категорії «Інше» задували такі обставини як неправомірне затягування процесу оформлення, відмова у підписанні документів, необґрунтоване завищення ціни на оренду землі, викривлення законодавства або пряме порушення закону працівниками державних установ, тощо

Найбільш корумпованим у земельній сфері ММСП вважають сільські, селищні, міські ради та ради ОТГ, на другому місці – Держгеокадастр і його підрозділи на місцях

Б5. Які з перелічених державних структур, на Вашу думку, є найбільш корумпованими у земельній сфері на сьогоднішній день? Можливо обрати всі релевантні варіанти*

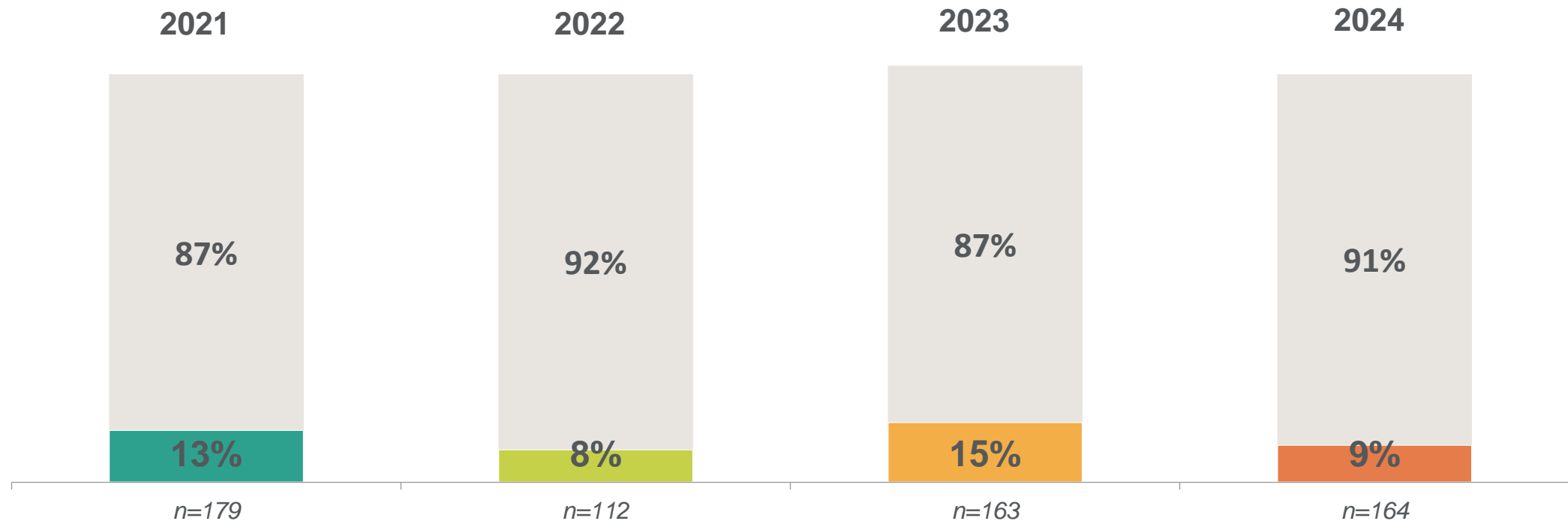
* На графіку не показано частку відповідей «Інше», яка загалом по вибірці набирає близько 4% у 2021; 2% у 2022 році; 6% у 2023, 6% у 2024, а також «Важко сказати», що набирає близько 33% в 2021, 30% в 2022, 2023 та 2024 році

** Кількість опитаних в категорії «Середній бізнес» є замалою (29 у 2021 / 46 у 2022 / 36 у 2023 / 23 у 2024) для надійного порівняння з іншими категоріями

Одне з 10 з опитаних ММСП, які стикалися з проявами корупції в земельних питаннях за останній рік, заявляло про це

Б6. Чи заявляло Ваше підприємство про факти корупції за останній рік?

Серед тих, хто стикалися з проявами корупції в земельних питаннях, за Індикатором 10

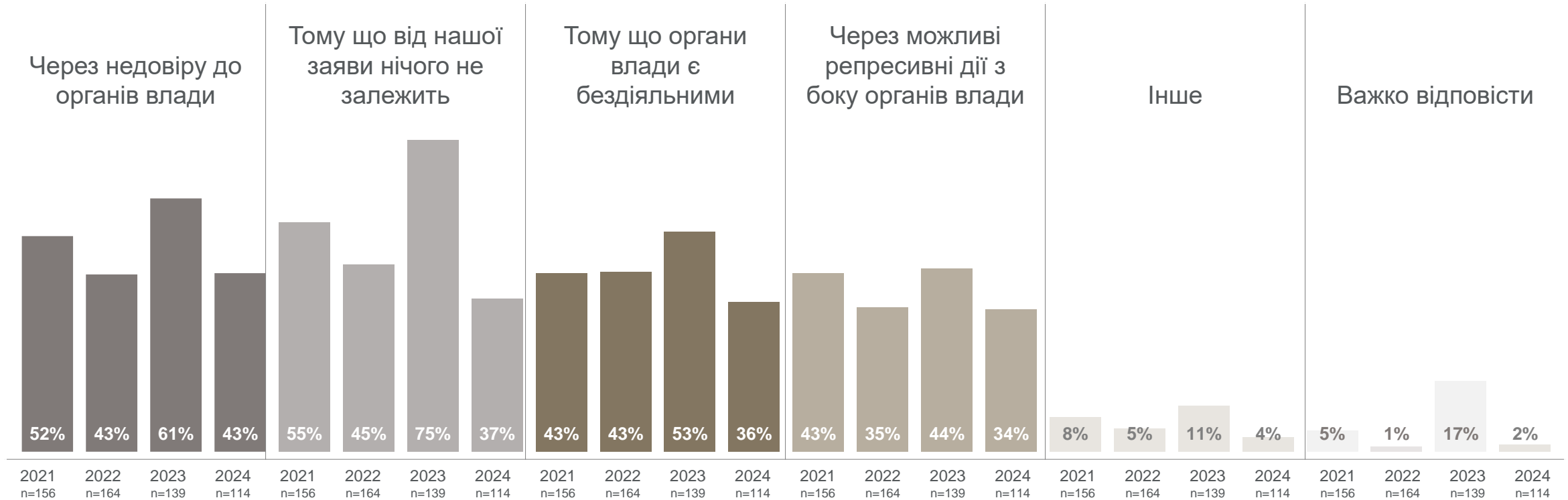

Серед ММСП, які не заявляли про корупцію, найбільш поширеними причинами були впевненість у тому, що від заяви нічого не залежить, недовіра до влади та впевненість у її бездіяльності

Б8. Чому Ви не повідомляли про факти корупції? Можливо обрати всі релевантні варіанти.

Серед тих, хто стикалися проявами з корупції у земельних питаннях, за Індикатором 10, і не повідомляли про факти корупції

Ключові висновки

- ❖ **Сприйняття корупції як всеохоплюючої** та поширеної серед ММСП у сфері земельних відносин **дещо знизилось**.
- ❖ **Частка ММСП**, які повідомляли, **що стикалися з корупцією** у земельних відносинах за останній рік **залишилася не змінною**, що підтверджує, що спадання з 20% до 16% відсотків, яке продемонстрував минулий рік, має не ситуативний, а системний характер змін.
- ❖ **Органи місцевої влади** залишаються **найбільш корумпованим** органом влади у земельній сфері за останні роки, згідно відповідей респондентів.
- ❖ Створення **штучних проблем** та **затягування процедур** у часі є **найбільш поширеним видом корупції** за останній рік

2024

Наближаємо
перемогу
разом!

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

USAID'S AGRICULTURE GROWING RURAL
OPPORTUNITIES ACTIVITY IN UKRAINE (AGRO)